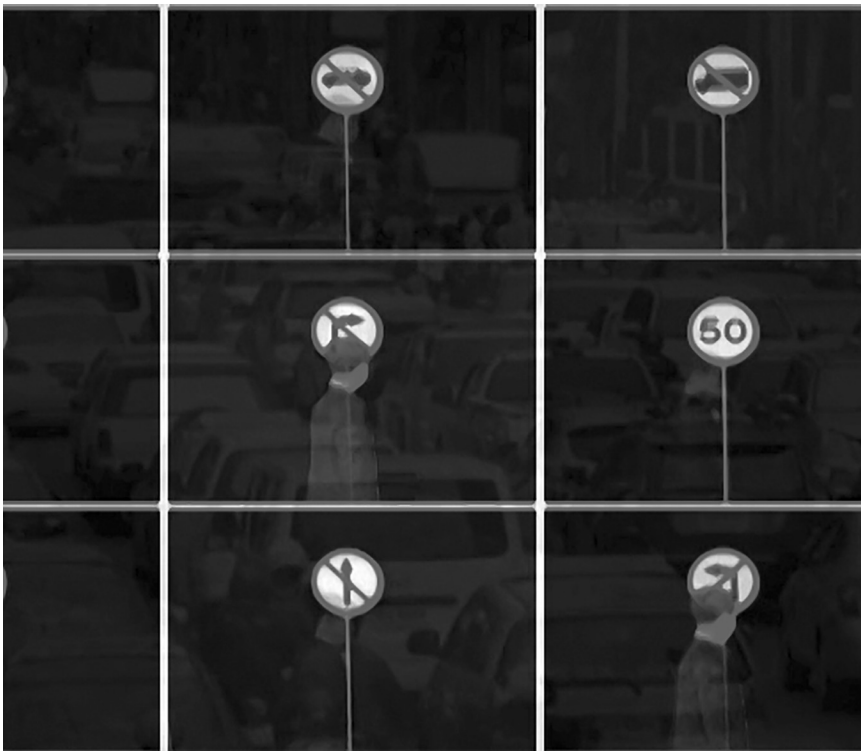

ศิลปะแห่งการประชดประชันเสียดสี่สังคม

วิละลัก จันทิลาด

นักศึกษาลัทธิสุดตรศิลป์บับนทิต สาขาทัศนศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

คำสำคัญ การประชดประชันสังคม การเสียดสี่สังคม ความเหลื่อมล้ำ

บทคัดย่อ

จากการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบแนวคิด วิธีการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินที่แสดงออกถึงสภาพสังคมแต่ละยุคสมัย อันเกิดจากผู้คนขาดศีลธรรมในใจ ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้สังคมเสื่อมถอยลงทุกวัน ท่ามกลางสังคมที่เต็มไปด้วยความเลวร้ายในด้านต่าง ๆ เช่น สังคมที่บีบคั้นการดำรงชีวิตของมนุษย์ให้มีความละโมภ ไม่รู้จักพอเพียง พอดี สร้างนิสัยการเอาวัดเอาเปรียบระหว่างชนชั้น ความไม่เท่าเทียม และไม่เป็นธรรมของสังคม ที่ผู้คนต่างคิดว่าตนเองอยู่เหนือคนอื่น หวังแย่งชิงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ จนเกิดการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐและเอกชน โดยมีแนวทางในการศึกษาและวิเคราะห์มาจาก ข้อมูล

จากตำรา หนังสือ เอกสาร และการเก็บข้อมูลภาคสนาม ข้อมูลทางสถิติเกี่ยวกับสภาพปัญหาสังคมทั่วไป เช่น ข้อมูลปัญหาอาชญากรรม ปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม และผลจากเครื่องมือของผู้วิจัยที่ได้ทำการเก็บรวบรวมสถิติไว้ นอกจากผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลทางศิลปะจากศิลปินกลุ่มดาดา (Dadaism) และศิลปะร่วมสมัย (Contemporary Art) ศิลปะแนวความคิด (Conceptual Art) ภาพเขียน (Painting) ศิลปะการจัดวาง (Installation Art) วิดีโออาร์ต (Video Art) และหลักทฤษฎีของนักปรัชญาเช่น ทฤษฎีประสบการณ์นิยม ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม และทฤษฎีจิตวิเคราะห์ จากการศึกษาพบว่า ศิลปะที่ได้รับอิทธิพลจากสภาพความเป็นจริงของสังคม ที่ศิลปินได้สัมผัสด้วยตัวเอง ซึ่งศิลปินได้นำเอาความรู้สึกเหล่านั้นมานำเสนอ และถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก โดยผ่านผลงานศิลปะในรูปแบบต่าง ๆ และสอดแทรกเนื้อหาแนวความคิด ที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพ หรือเหตุความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม และปลุกจิตสำนึกเพื่อกระตุ้นเตือนให้ผู้คนได้ตระหนักถึงคุณค่าของคุณธรรมความดีงาม ความถูกต้อง ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ และมีความจำเป็นต่อสังคม

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

จากสภาพความเป็นจริงของสังคมมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านอยู่ตลอดเวลา ซึ่งบางอย่างก็เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี แต่บางอย่างก็มีแนวโน้มที่เสื่อมลงทุกวันนี้ก็คือศีลธรรมในใจของมนุษย์ ปัญหาเหล่านี้เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความรุนแรงด้านต่าง ๆ มากมาย และส่งผลโดยตรงต่อความรู้สึกของมนุษย์ในทุกกลุ่มคนทุกสาขาอาชีพ หนึ่งในนั้นก็คือศิลปิน ซึ่งเกิดมีกลุ่มต่าง ๆ ที่ต้องการสะท้อนแนวคิด ความรู้สึก เพื่อเสียดสีประชดประชัน และกระตุ้นเตือนให้ตระหนักถึงสภาพความเป็นจริงของสังคม ดังจะเห็นได้จากศิลปินกลุ่มต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ศิลปินกลุ่มดาดา (Dadaism) เป็นศิลปินที่ถ่ายทอดเรื่องราวความโหดร้ายของสังคม ความอับยศอดสูของกลุ่มคนที่มีอำนาจอยู่ในมือ แต่กลับไม่เห็นคุณค่าของคนอื่น และมีผู้คนบางกลุ่มเห็นดีเห็นงามกับการกระทำดังกล่าว พวกเขาพยายามต่อต้านความคิดแบบประเพณีนิยมที่เป็นการขัดขวางความเจริญก้าวหน้าทางความคิด ศิลปินกลุ่มแนวความคิด เป็นศิลปินที่ต้องการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความคิดของมนุษย์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพราะความคิดคือจุดเริ่มต้นของพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งเขาให้ความสำคัญเกี่ยวกับแนวคิดของศิลปิน มากกว่าวัตถุทางศิลปะ ซึ่งดูเผิน ๆ อาจจะเหมือนธรรมดา แต่แอบแฝงด้วยเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงสภาพความเป็นจริงของสังคมในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นแนวทางที่ขัดขวาง หรือขัดแย้งกับแนวคิดแบบประเพณีนิยม ที่ส่งเสริมคนบาง

กลุ่มเท่านั้น ไม่สามารถเข้าถึงบุคคลสามัญชนทั่วไป แต่ตรงกันข้ามศิลปินกลุ่มแนวความคิดที่สามารถทำให้ทุกคนเข้าถึง และมีส่วนร่วม หรือตีความได้ตามอารมณ์ หรือความรู้สึกของตนเอง นอกจากนี้ยังมีศิลปินกลุ่มอื่น ๆ ที่ต้องการถ่ายทอดความรู้สึกของตนเอง โดยหยิบยกเอาประเด็นต่าง ๆ ของสังคมที่เกิดขึ้นจริงมาเป็นแนวคิดหลักในการสร้างสรรค์ผลงาน เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม และอื่น ๆ ดังนั้น ผู้สร้างสรรค์จึงได้เล็งเห็นความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ จึงทำการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1.2 จุดประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงปรัชญาแนวคิด การเสียดสีประชดประชันต่อสภาวะสังคม ศิลธรรมที่เสื่อมถอย และอิทธิพลในการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน รวมทั้งรูปแบบวิธีการในการนำเสนอด้วยเทคนิคและกระบวนการต่าง ๆ ทางผลงานศิลปะที่ทำการศึกษาที่สามารถกระตุ้นเตือนให้ผู้คนตระหนักถึงคุณค่าความดีงามที่นับวันจะหายไปในยุคสังคมเทคโนโลยีเฟื่องฟู

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิเคราะห์ถึงหลักการในการสร้างสรรค์ผลงานร่วมสมัยโดยใช้หลักทฤษฎีทางศิลปะและหลักทางสุนทรียศาสตร์ รวมถึงหลักทฤษฎีประสบการณ์นิยม ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม และทฤษฎีจิตวิเคราะห์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ลักษณะการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในรูปแบบเสียดสีประชดประชันสังคม โดยมีขอบเขตที่แนวคิดและการแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ ของศิลปินเป็นสำคัญ

1.4 วิธีดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาจากตำรา เอกสาร และข้อมูลจากสถิติการเก็บข้อมูลจริง ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ เหตุการณ์ปัจจุบันและสภาพแวดล้อมทางสังคมยุคเทคโนโลยีอันส่งผลให้วิถีชีวิตมีการเปลี่ยนแปลง ศิลธรรมเสื่อมถอย จนนำไปสู่การวิเคราะห์ศิลปินที่ทำการศึกษา ที่มีรูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานแนวประชดประชัน เสียดสีสังคม โดยการเลือกใช้สัญลักษณ์จากวัสดุสำเร็จรูป หรือ การสร้างสัญลักษณ์ขึ้นมาเองจากความรู้สึกภายใน โดยใช้ปรัชญาแนวคิดและอิทธิพลในการสร้างสรรค์ผลงานในลักษณะต่าง ๆ ในหลายรูปแบบเป็นตัวช่วยกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกของผู้ดูผลงานให้เรียนรู้ ตระหนักถึงปัญหาและแง่มุมของสังคมยุคเทคโนโลยีก้าวหน้าแต่ศีลธรรมเสื่อมถอย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีความสมบูรณ์ทางด้านข้อมูล

2 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

2.1 ปัญหาอาชญากรรม

จากสภาพสังคมปัจจุบันปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อดำรงชีวิตประจำวัน และมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งไม่มีทีท่าว่าจะลดลงดังจะเห็นได้จากการสำรวจของศูนย์สำรวจความคิดเห็นของนิดาโพลเรื่อง ปัญหาอาชญากรรมของสังคมไทยในปัจจุบัน พบว่า ร้อยละ 52.32 ระบุว่า มีความรุนแรงมาก ร้อยละ 41.52 ระบุว่า มีความรุนแรงค่อนข้างมาก ร้อยละ 4.32 ระบุว่า มีความรุนแรงค่อนข้างน้อย ร้อยละ 0.64 ระบุว่า ไม่มีความรุนแรงเลย และร้อยละ 1.20 ไม่ระบุ/ไม่แน่ใจ¹ นอกจากนี้ผู้สร้างสรรค์ได้ทำการสำรวจเกี่ยวกับปัญหาสังคมทั่วไป โดยการใช้แบบสอบถามซึ่งประกอบมี 10 หัวข้อคือ ปัญหาอาชญากรรม (ฆาตกรรม ข่มขืน ปล้น ขิงทรัพย์ อื่น ๆ) ปัญหาทุจริตคอร์รัปชั่น ปัญหาทางการเมือง ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ปัญหาการละเมิดสิทธิของคนอื่น ปัญหาการเอาัดเอาเปรียบ ปัญหาคุณภาพการศึกษา ปัญหายาเสพติด ปัญหาปากท้อง ความยากจน การรักษาวัฒนธรรมของการอยู่ร่วมกัน จากการสำรวจในระหว่างวันที่ 6-26 สิงหาคม 2561 จำนวน 150 คน ผลสำรวจโดยรวมทั้ง 10 หัวข้อ พบว่าประชาชนร้อยละ 49.26 ระบุว่า มีความรุนแรงมาก ร้อยละ 41.46 ระบุว่าค่อนข้างมาก ร้อยละ 8.06 ระบุว่าน้อย ร้อยละ 1.19 ระบุว่าไม่มี

จากปัญหาที่กล่าวมานั้นจึงทำให้ศิลปินบางกลุ่ม เห็นถึงความสำคัญของปัญหาและความรุนแรงของอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้นในแต่ละวัน ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ดังนั้นจึงได้หยิบยกเอาแง่มุมสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นของสังคมในประเด็นต่าง ๆ มาเป็นแนวคิดหลักในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ และนำเสนอเพื่อประจักษ์ประชันเสียดสีสังคม ที่แสดงออกถึงแง่มุมแห่งจิตใจ ศิลธรรมของมนุษย์ที่เสื่อมถอย กระทำการเพียงใช้อารมณ์ชั่ววูบ ขาดจิตสำนึกกับผิดชอบ ขั่วติ ส่งผลให้เกิดเป็นปัญหาสังคมเรื้อรังในวงกว้าง ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่ใกล้ตัวที่สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคนนับเป็นภัยที่ร้ายแรง

2.2 ปัญหาการทุจริต และประพฤติมิชอบ

ปัญหาทุจริตเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกสังคมทุกชนชั้นซึ่งมีอยู่คู่กับสังคมมนุษย์มาอย่างยาวนาน ส่วนมากเกิดขึ้นในภาครัฐ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่จะนำพาประเทศไปสู่ความมั่งคั่ง แต่เกิดการคอร์รัปชันอย่างแพร่หลาย ดังจะเห็นได้จากการเปิดเผยข้อมูลของ ศาลาอาญาทุจริต และประพฤติมิชอบกลางและภาค 1-9 เปิดเผยจำนวนคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ มีคดีทั้งหมด 1,178 คดีตัดสินเสร็จ 762 คดี ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติถูกฟ้องมากที่สุด ตามด้วยกระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และส่วนปกครองท้องถิ่น สำหรับข้อหาที่เข้าสู่การพิจารณา

ของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง และภาค 1-9 ในปี 2560 มีจำนวนทั้งสิ้น 1295 ข้อหาโดยข้อหาที่เข้าสู่อำนาจพิจารณา 5 อันดับได้แก่ อันดับที่ 1 ฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ หรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ (ม.157) จำนวน 757 ข้อหาอันดับที่ 2 ฐานเจ้าพนักงานเบียดบังทรัพย์สิน (ม.147) จำนวน 82 ข้อหา อันดับที่ 3 ฐานเจ้าพนักงานใช้ตำแหน่งโดยทุจริต (ม.151) จำนวน 69 ข้อหา อันดับที่ 4 ฐานเจ้าพนักงานรับรองเอกสารอันเป็นเท็จ (ม.162) จำนวน 68 ข้อหา อันดับที่ 5 ความผิดเกี่ยวกับบุคคลเรียกรับหรือรับทรัพย์สิน ประโยชน์หรือการใช้อิทธิพลเพื่อจูงใจหรือ ช่มชู้ใจ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำใด ๆ จำนวน 35 ข้อหา² จากการสำรวจของผู้สร้างเกี่ยวกับความรุนแรงของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน จำนวน 150 คน พบว่าประชาชน ร้อยละ 56.66 ระบุว่ามีความรุนแรงมาก ร้อยละ 36.66 ระบุว่าค่อนข้างมาก ร้อยละ 5.33 ระบุว่าน้อย ร้อยละ 2.66 ระบุว่าไม่มี จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า คอร์รัปชันยังคงเป็นปัญหาเรื้อรังอันดับต้น ๆ ของประเทศ น่าจะหมายถึงการทุจริตในวงราชการและการเมือง แต่แท้ที่จริงแม้แต่ประชาชนก็หลอกลวงประชาชนได้ กฎหมายอาญามาตรา 341 ฐานหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ และทำให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงเป็นการทุจริตอีกรูปแบบหนึ่ง แต่ไม่ใช่ทุจริตโดยนักการเมือง หรือข้าราชการ เป็นการหลอกลวงประชาชนโดยประชาชน โดยผู้กระทำไม่มีอำนาจ และกฎหมายในมือ ที่จะใช้แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบเหมือนกับเจ้าหน้าที่รัฐ เรื่องแบบนี้เคยเป็นข่าว ผู้ที่ทำลายชาติหรือขัดขวางความเจริญของประเทศคือหน่วยงานของภาครัฐ ผู้ที่กุมอำนาจเบ็ดเสร็จของประเทศ

ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อแนวความคิดของศิลปินบางกลุ่มที่ได้รับผลกระทบอันเกิดจากการทำงานที่ไม่โปร่งใสของภาครัฐ และเห็นว่าเป็นปัญหาดังกล่าวเป็นภัยอย่างร้ายแรง และเป็นตัวขัดขวางความเจริญก้าวหน้าของประเทศ จากประสบการณ์ที่สั่งสมมานาน จึงเกิดเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงาน ในรูปแบบการประชันประชันเสียดสีสังคม เพื่อต่อต้าน และเปิดเผยสิ่งที่แอบซ่อนในมุมมืดของการเมืองที่มีการทุจริตคอร์รัปชัน ดังเช่นผลงานของ วสันต์ สิทธิเขตต์ ที่แสดงให้เห็นถึงความอับอายของนักการเมืองที่มีหน้าที่บริหารจัดการประเทศ แต่กลับเห็นแก่พวกพ้อง และผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าความทุกข์ยากลำบากของประชาชน

2.3 ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม

ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด การเอารัดเอาเปรียบ และความไม่เท่าเทียมทางด้านสิทธิเสรีภาพ การเข้าถึงกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งมีความรุนแรงแตกต่างกันไป ดังจะเห็นได้จากการเปิดเผยข้อมูลของสถาบันการเงินเครดิตสวิส ออกรายงานความมั่งคั่งของโลก (Global Wealth Report 2016) ระบุว่า ไทยเป็นประเทศ

ที่มีความเหลื่อมล้ำเป็นอันดับ 3 ของโลก รองจากรัสเซีย และอินเดีย โดยคนรวยที่มีสัดส่วน 1% ของประชากร ครอบครองความมั่งคั่งสูงถึง 58% ของระบบเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ระบุว่า ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยยังมีความรุนแรง โดยคนรวย 0.1% หรือ 65,000 คน จากประชากรทั้งหมด 65 ล้านคน มีเงินฝากเท่ากับ 49% ของเงินฝากทั้งหมด³ จากผลสำรวจของผู้สร้างเกี่ยวกับความรุนแรงของปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม จำนวน 150 คน ประชาชน ร้อยละ 39.33 ระบุว่า มีความรุนแรงมาก ร้อยละ 49.33 ระบุว่า มีความรุนแรงค่อนข้างมาก ร้อยละ 10 ระบุว่ามีความรุนแรงน้อย ร้อยละ 1.33 ระบุว่าไม่มี

จากข้อมูลดังกล่าวมานั้นจึงเห็นได้ว่ามีความเกี่ยวเนื่อง และส่งผลกระทบโดยตรงต่อการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนทุกสาขาอาชีพ และแสดงให้เห็นถึงสภาพของสังคมปัจจุบัน ที่มีความรุนแรง ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของมนุษย์ที่ขาดคุณธรรม ศีลธรรมและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ผู้คนต่างเห็นผลประโยชน์ของตนเองเป็นที่ตั้ง โดยไม่คำนึงถึงส่วนรวม และไม่เคารพความคิดที่เห็นต่าง อันเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดขัดแย้งทางความคิด ส่งผลให้เกิดปัญหาความรุนแรงอื่น ๆ ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และฝังรากลึกลงในจิตใจของมนุษย์ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ได้สะสมมาอย่างยาวนาน และส่งอิทธิพลต่อความคิดของศิลปินบางกลุ่ม ที่มาจากภูมิสำเนาหรือพื้นฐานครอบครัวที่แตกต่าง ซึ่งแต่ละคนมีต้นทุนทางสังคมที่ไม่เหมือนกัน จากที่กล่าวมานั้นจึงทำให้ศิลปินรู้สึกถึงความไม่เป็นธรรมในสิทธิเสรีภาพ ความไม่เท่าเทียมของมนุษย์ เพียงเพราะฐานะครอบครัวที่แตกต่าง จึงเกิดความกดดัน คนเหล่านั้นจึงพยายามที่จะปลดปล่อย และแสดงความรู้สึกของตัวเองออกมาทางผลงานทางศิลปะ เพื่อประชันประชันเสียชื่อเสียง และกระตุ้นเตือนให้ผู้คนหันมาเห็นความสำคัญของปัญหา พร้อมกันแก้ไขให้สังคมเรามีความน่าอยู่มากยิ่งขึ้น ดังเช่นผลงานของ ไมเคิล เขาวนา คัย ที่แสดงให้เห็นถึงขอบเขตสิทธิเสรีภาพ และความไม่เท่าเทียมของมนุษย์อันเกิดจากกฎเกณฑ์ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่เป็นตัวปิดกั้นการแสดงออกของเพศที่สาม

3 ศึกษาหลักทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.1 ทฤษฎีประสบการณ์นิยม (Experimentalism Theories)

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เป็นผู้นำ เขามีความเชื่อว่า สรรพสิ่งซึ่งหมายถึงมนุษย์ด้วยนั้น อาศัยการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเพื่อความอยู่รอดของตนเอง เพราะทุก ๆ สิ่งย่อมต้องเผชิญหน้ากับปัญหาอยู่ตลอดเวลา จึงเกิดมีการฝึกฝนเปลี่ยนแปลงตนเอง โดยอาศัย

ประสบการณ์ที่สะสมเพื่อนำมาแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวัน⁴ จากทฤษฎีที่กล่าวมานั้นจึงเห็นได้ว่า จึงมนุษย์ทุกคนล้วนแล้วแต่มีความรักตัวเองโดยสัญชาตญาณ เมื่อเวลาผ่านไปสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยีมี และอื่น ๆ เกิดการเปลี่ยนแปลง ต่างคนต่างหาวิธีทางของตนเอง เพื่อนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ให้เข้ากับสภาพความเป็นจริงของสังคมปัจจุบัน ดังคำพูดของ ชาร์ลส์ ดาร์วิน (Charles Darwin) ที่กล่าวไว้ว่า “ผู้ที่เหมาะสมที่สุดจึงจะอยู่รอด ส่วนผู้ที่ไม่เหมาะสมก็จะล้มหายตายจากไป”⁵ ดังนั้นมนุษย์จึงอาศัยประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สะสม หรือเหตุการณ์ที่พบเห็นผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ที่เกิดจากความตั้งใจ หรือไม่ตั้งใจก็ตาม ซึ่งประสบการณ์ของแต่ละคนก็แตกต่างกันไปตามสภาพความเป็นอยู่จากความเป็นจริงข้อนี้ เมื่อใครสามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ได้ดี หรือพูดอีกอย่างก็คือ การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม คนนั้นก็ย่อมมีโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จ หรือยืนหยัดอยู่ได้ภายใต้สภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมแห่งยุคสมัยใหม่

จากข้อมูลที่กล่าวมานั้นจึงเห็นได้ว่า มนุษย์พยายามอาศัยประสบการณ์ที่ตนสะสม มาปรับใช้ให้เข้ากับสภาพสังคม ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และมีอิทธิพลต่อแนวความคิดของศิลปิน โดยแลเห็นความสำคัญของปัญหา จึงยกเอาเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาเป็นแนวคิดในการแสดงออกผ่านผลงานศิลปะในรูปแบบของการประชันประชันเสียดสี เพื่อนำเสนอแง่มุมต่าง ๆ ของสังคมที่เต็มไปด้วยความโกหกหลอกลวง อันเป็นสาเหตุที่ทำให้สังคมเกิดความวุ่นวายหาความจริงใจได้น้อยลง ซึ่งเป็นบ่อเกิดของสังคมที่มีความเสื่อมถอย

3.2 ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavioral Theories)

ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างอินทรีย์ทั้ง 5 กับสภาพแวดล้อม ที่มีสิ่งเร้าเป็นปัจจัยหลัก หรือตัวกระตุ้น อันนำไปสู่การตอบสนองโดยการแสดงพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ กล่าวคือ พฤติกรรมจะเกิดขึ้น และเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม โดยมีสิ่งเร้า หรือแรงเสริม และประสบการณ์จะเป็นตัวกำหนด⁶ กล่าวคือ มนุษย์สามารถทำอะไรได้หลาย ๆ สิ่งหลายอย่าง เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์แห่งตน แต่ถ้าสิ่งไหนทำไปแล้วไม่ได้ประโยชน์ หรือมีน้อย สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะถูกปฏิเสธหรือไม่มีความสำคัญในทันที นั่นแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของมนุษย์ ที่แสดงออกแล้วแต่มีความสัมพันธ์กับสิ่งกระตุ้นอยู่ตลอดเวลา ขึ้นกับสิ่งกระตุ้นนั้นว่าจะเป็นทางบวกหรือทางลบ ถ้าสิ่งกระตุ้นในทางบวก การตอบสนองของพฤติกรรมก็จะออกมาทางบวก ถ้าสิ่งกระตุ้นนั้นเป็นทางลบแน่นอน พฤติกรรมที่แสดงออก ย่อมเป็นไปทางลบ ดังคำกล่าวของ จอห์น โบรตส์ วอตสัน (John B. Watson) ที่ว่า พฤติกรรมของคนเรานั้นมีความสัมพันธ์กับสิ่งกระตุ้น และจะเปลี่ยนได้ก็ต่อ

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของสิ่งกระตุ้นนั้น⁷

ด้วยเหตุนี้เอง เมื่อสภาพแวดล้อมของสังคมมีการเปลี่ยนแปลง สิ่งกระตุ้นหรือแรงเสริมก็มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วยตามยุคสมัย จึงทำให้พฤติกรรมของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังที่รู้แล้วว่าทุก ๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ล้วนแล้วแต่เกิดมาจากการกระทำ หรือพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งมีทั้งด้านบวก และด้านลบขึ้นกับสภาพแวดล้อมเป็นตัวกำหนด และปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของมนุษย์ และศิลปินก็เป็นหนึ่งในนั้น จากปัญหาดังกล่าว ศิลปินบางกลุ่มได้พยายามที่จะถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกของตนเองที่มีต่อสภาพ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นของสังคมผ่านผลงานศิลปะ โดยมุ่งเน้นการประจบประชันเสียดสี เพื่อต่อต้าน และกระตุ้นเตือนให้ผู้คนได้ตระหนักถึงปัญหา และพร้อมกันแก้ไขให้สังคมมีความน่าอยู่มากยิ่งขึ้น

3.3 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theories)

ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์มีพลังอยู่ในตัวซึ่งติดมาแต่กำเนิดคือ พลังชีวิต พลังนี้กระตุ้นให้มนุษย์ประกอบพฤติกรรมต่าง ๆ และมีอิทธิพลเหนือสติปัญญา กล่าวคือ มนุษย์ทั่วไปใช้ความรู้สึกมากกว่าเหตุผลในการดำรงชีวิตประจำวัน จิตของมนุษย์มี 3 ระดับ คือ จิตสำนึกหรือจิตรู้สำนึก (Conscious mind) หมายถึงภาวะจิตที่รู้ตัว จิตกึ่งสำนึก (Subconscious mind) หมายถึงส่วนของจิตที่ไม่ได้แสดงออกเป็นพฤติกรรมในขณะนั้น แต่สามารถดึงออกมาใช้ได้ทุกเมื่อที่ต้องการ จิตไร้สำนึกหรือจิตใต้สำนึก (Unconscious mind) หมายถึงภาวะจิตที่ไม่รู้ตัว มีการเก็บกดเอาไว้ไม่สามารถแสดงอาการได้ตอบได้ในขณะนั้น ซึ่งจะระบายออกมาในรูปแบบของการฝัน การพูดหรือกระทำโดยไม่ตั้งใจ กล่าวคือมนุษย์ใช้ความรู้สึกของตนเองเป็นที่ตั้ง ในการดำรงชีวิต หรือกระทำการใด ๆ โดยไม่ค่อยที่จะนึกถึงเหตุผล หรือความเป็นจริง ตัดสินกันแค่ภายนอก สิ่งที่ตนเองคิดว่าถูกนั้นกลับคิดว่าคนอื่นผิด สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เกิดจากจิตของมนุษย์ ที่พยายามแสดงการปกป้อง หรือ รักษาความเป็นตัวตนออกมา ซึ่งเรียกว่าพลัง อิด (ID) คือพลังที่แสวงหาความพึงพอใจที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด แต่ถูกกดทับด้วยสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น สภาพสังคม ความเป็นอยู่ และอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้จึงส่งผลให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาดังคำกล่าวของ มาสโลว์ (Abraham Maslow) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมของมนุษย์ถูกกระตุ้นให้กระทำโดยความต้องการ 2 ประเภทคือ ความต้องการขั้นพื้นฐานที่เกิดจากความรู้สึกขาด เช่น ความต้องการทางกาย ทรัพย์สิน ศักดิ์ศรี ความรัก และอื่น ๆ ความต้องการเพื่อความเจริญ เช่นความดี สติปัญญา ความยุติธรรม ความสนใจในการเรียนรู้ และอื่น ๆ⁸

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นว่า ปัญหาความรุนแรงต่าง ๆ เกิดขึ้นส่วนมากเพราะ

มนุษย์ใช้อารมณ์ความรู้สึกของตนเองเป็นที่ตั้งมากกว่าเหตุผล ในขณะที่เดียวกันมนุษย์ก็มีความต้องการขั้นพื้นฐานนั่นก็คือสิ่งที่เรียกว่ากิเลส ซึ่งแต่ละคนมีลำดับที่แตกต่างกัน เมื่อมนุษย์มีความต้องการจึงก่อให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อแสวงหาสิ่งที่มาตอบสนองกิเลสของตนเอง อันเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการแก่งแย่งแข่งขัน และปฏิเสธไม่ได้ว่า สิ่งที่มาตามมานั้นก็คือปัญหา ซึ่งแต่ละปัญหาก็มีระดับความรุนแรงที่ต่างกันไปตามสภาพความเป็นจริงของสังคม เมื่อเกิดปัญหาก็ส่งผลกระทบต่อสภาพชีวิตความเป็นอยู่ทั้งร่างกาย และจิตใจ เมื่อมีการสะสมมานานมนุษย์จึงหาวิธีการในการแสดงออกเพื่อปลดปล่อย ซึ่งศิลปินก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่พยายามถ่ายทอดความรู้สึกของตนเองผ่านผลงานศิลปะ ในรูปแบบต่าง ๆ หนึ่งในนั้นก็คือรูปแบบของการประชันประชันเสียดสี ก็เป็นอีกรูปหนึ่งที่สามารถกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึก ให้ผู้คนได้ตระหนักถึงสภาพที่เกิดขึ้นจากการใช้อารมณ์อยู่เหนือเหตุผล ซึ่งจะมีผลทางด้านลบมากกว่าด้านบวก

4 ศิลปินที่สร้างสรรคผลงานแสดงออกถึงความประชันประชันเสียดสีสังคม

การสร้างสรรคผลงานศิลปะในปัจจุบัน มีศิลปินมากมายที่ได้รับแรงบันดาลใจจากสภาพแวดล้อม นำมาเป็นแรงกระตุ้นในการสร้างสรรค์ผลงาน ทำให้ผู้สร้างสรรค์ เกิดความสนใจ และนำมาศึกษา ทั้งทางด้านเนื้อหา เทคนิค รูปแบบวิธีการนำเสนออันมีลักษณะโดดเด่นเฉพาะตน ดังจะเห็นได้จากศิลปินต่อไปนี้

4.1 วสันต์ สิทธิเขตต์

เขาเป็นหนึ่งในนักเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ได้รับผลกระทบในการทำงานของรัฐที่เขาคิดว่าไม่มีความเป็นธรรมและไม่มีความโปร่งใส ซึ่งขัดกับอุดมการณ์ของเขามี ที่ว่า “ทุกรัฐบาลที่จัญไร ย่อมเป็นศัตรูกับประชาชน” ในผลงานที่แสดงออกมานั้น มักจะใช้เรื่องเพศในการนำเสนอ หรือเป็นสัญลักษณ์ ที่แสดงให้เห็นถึงการเสียดสี ต่อต้าน ในแง่มุมของศิลปะ โดยยกเรื่องราวทางการเมืองมาเป็นแนวคิดหลัก ซึ่งบอกเล่าถึงความอับอายของนักการเมืองที่มามีการทำงานแบบไม่โปร่งใส มีการทุจริตคอร์รัปชั่นถือผลประโยชน์ของตนเองเป็นที่ตั้ง ดังคำสุภาษิตที่ว่า “มือใครยาวสาวได้สาวเอา”⁹ ซึ่งมีผลงานที่ปรากฏเช่น “ภาพฉากประชุมรัฐสภา” ที่เต็มไปด้วยสัตว์เลื้อยคลาน และผลงาน ภาพเขื่อนภูมิพลเมกะโปรเจกต์ โดยภาพของคนใส่สูท เปลือยท่อนล่าง ศีรษะเป็นสัตว์เลื้อยคลานกับสุนัข กำลังร่วมเพศรวมเป็นกลุ่ม อย่างมีความสุขสนุกสนาน แสดงให้เห็นถึงการประชันประชันเสียดสีกลุ่มผู้ที่มีอำนาจ กำลังมีความสุขกับการร่วมกันโกงกินงบประมาณของแผ่นดิน สื่อให้เห็นถึงความอับอายของผู้มีอำนาจ ที่ยืนหยัดอยู่บนความทุกข์ของประชาชน (ภาพที่ 1)

4.2 มานิต ศรีวานิชภูมิ

เขาเป็นนักเคลื่อนไหวทางสังคมที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหา และสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ที่ผู้คนใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นของตนเอง หรือเรียกอีกอย่างว่า สังคมบริโภคนิยม เพื่อบอกเล่าแง่มุมความเป็นจริงของสังคม ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 ข้อหนึ่งที่ว่า “ความพอประมาณคือทางสายกลาง ถ้าขาดความพอประมาณก็จะมีผลกระทบ ทั้งชีวิต การเงิน และความเป็นอยู่ ทั้งที่ไม่มีความจำเป็นใด ๆ เลย”¹⁰ ดังเช่นผลงานชุดภาพถ่าย “Pink Man” ที่มานิตใช้เป็นสัญลักษณ์แทนลัทธิบริโภคนิยม ซึ่งเข้ามาครอบงำวิถีชีวิตคนเมืองส่วนมากจนแทบจะหาทางออกไม่เจอ ซึ่งเป็นภาพขายร้างท่วมสวมชุดสีชมพู และรถเข็นซูเปอร์มาร์เกตทำหน้าเฉยชา ตามสถานที่ต่าง ๆ และ ผลงานภาพถ่ายขาวดำ คือเรื่องของลัทธิทุน-บริโภคนิยม (This Bloodless War, 1997) ที่สร้างภาพถ่ายขึ้นเลียนแบบภาพถ่ายจากสงครามเวียดนาม และเหตุการณ์การระเบิดที่นางซากิ แต่ในภาพถ่ายเขาใช้ผู้คนในชุดแบบคนเมืองชนชั้นกลาง มือหิ้วถุงช้อปปิ้งแบรนด์เนม วิ่งหนีขายในชุดชุดด้านหลัง แทนที่จะเป็นระเบิดนาปาล์ม เพื่อประชดประชัน เสียดสี และสะท้อนให้เห็นถึงสภาวะของสังคมปัจจุบัน ที่ผู้คนใช้จ่ายใช้สอยเกินความจำเป็น และแสดงให้เห็นถึงค่าครองชีพที่สูงขึ้นกำลังไล่ตามเพื่อครอบงำเข้าไปใช้ชีวิตประจำวันของคนในสังคมปัจจุบัน (ภาพที่ 2)

4.3 ไมเคิล เชาวนาศัย

เขาเป็นศิลปินที่ทำงานศิลปะมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับสังคม การเมือง และวัฒนธรรม ซึ่งได้รับผลกระทบจากความไม่เท่าเทียมของเพศที่สาม ดังนั้นจึงมีแนวคิดในการเรียกร้องสิทธิและความเท่าเทียมของความเป็นมนุษย์ ตามแนวคิดของนักจิตวิทยากลุ่มมนุษยนิยมที่ว่า “การที่มนุษย์มีปัญหา ก็เนื่องมาจากการขาดความเป็นอิสระทางด้านจิตใจและร่างกาย และถูกควบคุมด้วยสิ่งกระทบจากสภาพแวดล้อมภายนอกอยู่ตลอดเวลา”¹¹ โดยใช้ตัวเองเป็นสื่อผ่านการใช้ภาพถ่าย ภาพเคลื่อนไหว และเสื้อผ้าแต่งกายเลียนแบบในบริบทต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดความคิดในการทำงานศิลปะ ที่แฝงเร้นด้วยการประชดประชันเสียดสี ดังเช่นผลงานชุด “สตรีของศาสนา” เป็นภาพถ่ายของเขาแต่งกายเลียนแบบพระสงฆ์ สามเณรเหลือง แต่งหน้าแต่งตา เขียนคิ้ว ทาปากสีแดงสด และถือผ้าเช็ดหน้าลายการ์ตูนน่ารัก ผลงานชิ้นนี้เป็นการประชดประชัน เสียดสี และตั้งคำถามถึงสถานภาพของเกย์ ในร่มเงาของพุทธศาสนา ที่โดยหลักการนั้นถูกกีดกันไม่ให้บวชเป็นพระภิกษุในศาสนาพุทธ แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีความย้อนแย้งตรงที่พระสงฆ์เหล่านี้ กลับมีความต้องการอย่างมากสำหรับการออกแบบตกแต่งวัด และจัดดอกไม้ในงานศพ และอื่น ๆ สำหรับผลงานชุด “Never Ending Stories. 2005” ซึ่งเป็นภาพถ่ายตัวเขาในชุดเครื่องแต่งกายของนางงามสวมมงกุฎ ภาพเหล่านี้เป็นเสมือนหนึ่งภาพถ่ายอนุสรณ์ที่แสดงถึงบทบาท และความสำเร็จในชีวิตของเพศหญิงตามอุดมคติของสังคม (ภาพที่ 3)

4.4 วิละลัก จันทิลาด

มีการนำเสนอผลงานโดยมุ่งเน้นการประดประชันเสียดสีสังคม อันเกิดจากประสบการณ์ตรงที่สะสมมาภายใต้สังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยยกเอาประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม มาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเชิงสัญลักษณ์ โดยผ่านกระบวนการทางเทคนิคของวีดิโออาร์ต (Video Art) ดังเช่นผลงานชุด “ศิลปะแห่งการประดประชันเสียดสีสังคม” ได้หยิบยกเอาปัญหาทางการเมือง ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมปัญหาการเอารัดเอาเปรียบ และอื่น ๆ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมของมนุษย์ ที่พยายามแสวงหาสิ่งที่มาตอบสนององกิเลสของตนเอง จนบางครั้งมนุษย์ทำสิ่งต่าง ๆ ลงไปโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง เอาความรู้สึกหรือความต้องการของตนเองเป็นที่ตั้ง ขาดการค้นคิดไตร่ตรองถึงเหตุและผล ทำทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์แห่งตน ผลงานของเขาแสดงให้เห็นถึงสภาพของสังคมที่มีความเสื่อมถอย มีการเอารัดเอาเปรียบอันเกิดจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม และเพื่อกระตุ้นเตือน ปลุกจิตสำนึก ให้ผู้คนเห็นคุณค่าของน้ำใจอันดีงาม ช่วยเหลือซึ่งกัน และกันของคนในสังคมปัจจุบันให้มากยิ่งขึ้น (ภาพที่ 9)

4.5 Nam June Paik

เขาได้เห็นถึงความสำคัญและบทบาทของเทคโนโลยี หรืออินเทอร์เน็ต ที่จะเข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ ดังนั้นจึงใช้เทคโนโลยีร่วมกับอุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ ภาพวีดิโอ เป็นผลงานการปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมด้วยงานศิลปะ สะท้อนถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์กับเทคโนโลยีที่จะทำการเชื่อมต่อระหว่างคนในโลกไม่มีขอบเขต ดังคำกล่าวของ Moholy Nagy ได้กล่าวไว้ว่า “ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีจะเปลี่ยนคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม ให้ก้าวหน้าขึ้นในศตวรรษที่ 20 และทำนายว่า ไม่ใช่คนที่ไม่รู้เรื่องการเขียน แต่คนที่ไม่รู้เรื่องการถ่ายภาพจะไม่รู้หนังสือในอนาคต”¹² ดังผลงาน “Electronic Superhighway” โดยใช้จอโทรทัศน์ ที่มีขนาดเล็ก ใหญ่ หลาย ๆ จอภาพ วางสลับซับซ้อนกันไปมา และเชื่อมโยงด้วยสายไฟที่มีหลายสีเส้น เพื่อประดประชัน เสียดสีสังคมออนไลน์ ที่มีอิทธิพลเป็นอย่างมากในสังคมปัจจุบัน ถึงแม้จะปฏิเสธไม่ได้ว่า สิ่งเหล่านี้ได้อำนวยความสะดวกในหลาย ๆ ด้านให้กับมนุษย์ การเชื่อมต่อสื่อสารที่ควบคุม หรือเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารของมนุษย์เข้าด้วยกันได้อย่างรวดเร็ว แต่ก็เหมือนดาบสองคมที่พร้อมจะบาดตัวเราอยู่ตลอดเวลา เพราะสื่อสังคมออนไลน์ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มนุษย์ขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเช่น ครอบครัวยุคใหม่ นิตรญาติพี่น้อง มีการสื่อสารทางร่างกาย การพูดคุย การแสดงออกน้อยลง ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความห่างเหินและความอบอุ่นในครอบครัว (ภาพที่ 4)

4.6 Dan Gerbo

เขาพยายามที่จะอธิบายถึงความสุขที่แท้จริงของมนุษย์ว่าความสุขที่แท้จริงของเรานั้นคืออะไร ดังคำกล่าวของ ชาร์ล สเปอร์เจียน (charles spurgeon) ที่ว่า “ไม่สำคัญเลยว่าเราจะมีอะไรมากเท่าไร สิ่งสำคัญก็คือ เราจะยินดีที่จะใช้เวลาที่มีทำให้ตัวเรามีความสุขมากแค่ไหนต่างหาก”¹³ ดังเช่นผลงาน “Dan Gerbo Ferrari Testarossa.2015” และผลงาน “การขึ้นสูตรพลิกศพโบราณของ Louis Vuitton.2013” โดยการใช้ เสาไม้เสียบทะลุรถ Ferrari คันหรู และใช้ใบเลื่อยผ่าตัดกระเป๋าลouis Vuitton เพื่อประชดประชัน เสียดสี และสะท้อนให้เห็นถึงสภาวะของสังคมปัจจุบัน ที่ผู้คนหลงใหลไปกับวัตถุนิยม ทุกคนยอมลำบากทำงานวันละหลายชั่วโมงเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินทอง และเพื่อตอบสนองความอยากของตนเอง เมื่อมนุษย์มีความอยากมากขึ้นมีความทะเยอทะยานเกินความสามารถของตนเอง จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการแย่งชิงแข่งขันสูงขึ้น และเป็นปัญหาความรุนแรงอย่างอื่นตามมาโดยปริยาย ถึงแม้เงินทองเป็นสิ่งที่จำเป็น และสำคัญในการดำรงชีวิต แต่เขากลับคิดว่า ความสุขเทียม ๆ เหล่านี้เกิดจากความโลภ ความหลงมัวเมา กิเลส และเป็นตัวที่ทำลายความสุขที่แท้จริงของมนุษย์ (ภาพที่ 5)

4.7 Robert Longo

เขาได้รับอิทธิพลจากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม ที่ซับซ้อน เกี่ยวกับภูมิทัศน์ และความงามที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคมของมหานครนิวยอร์กในช่วงทศวรรษที่ 80 โดยได้หยิบยกเอาสภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมานำเสนอ ผ่านผลงานศิลปะ ดังคำพูดของเขาที่เคยกล่าวเอาไว้ว่า “ในฐานะศิลปินเราเป็นนักข่าว งานของเราคือการรายงานสิ่งที่ปรากฏอยู่ในขณะนี้ เราเป็นหนึ่งในไม่กี่อาชีพที่เหลืออยู่ในโลก ที่มีโอกาสที่จะพยายามบอกความจริง”¹⁴ โดยการจำลองเหตุการณ์ด้วยการฉายภาพของเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของตนเองที่มีต่อสภาพความเป็นจริงของสังคมในบริบทต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลง ดังเช่นผลงาน ภาพที่ตำรวจจับกุมผู้ประท้วงในเฟอร์กูสันเป็นบันทึกที่สำคัญของการฟื้นตัวของการเหยียดผิว และ “Men In the cities” ซึ่งเป็นภาพของผู้ชายผุ่คนแอฟริกันที่อาศัยอยู่ในท่าทางต่าง ๆ ซึ่งทำเหมือนเดินแรงเดินกา หรือทำอะไรสักอย่าง เขาพยายามที่จะประชดประชันเสียดสีสังคมที่สวมหน้ากากเข้าหากัน ดูรูปลักษณะภายนอกเหมือนมีภูมิฐานสุภาพเรียบร้อย แต่ในความเป็นจริงผู้คนเหล่านี้ก็เหมือนกับทุกคนทั่วไป ที่พยายามจะดิ้นรนเพื่อให้ตนเองอยู่รอดในบริบทของสังคมปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูงในการดำรงชีวิต (ภาพที่ 6)

4.8 Marcel Duchamp

ผลงานของเขาทำให้ประเด็นเรื่องสุนทรียะกลายเป็นปัญหา เพราะเขามีความคิดที่ต่อต้านกับคำว่าศิลปะ เขามักนิยมตั้งชื่อผลงานของเขาเป็นคำผวน หรือเล่นคำให้เกิดความหมายแปลก ๆ

หรือประชดประชัน เช่นเดียวกับคำกล่าวของ แอนดรู พาร์ค อธิบายทฤษฎีความงามของ เดนนิส ดัตตันว่า “ความงามทางศิลปะ และสุนทรีภาพต่าง ๆ อาจไม่ใช่ผลจากศิลปินทั้งหมดแต่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นส่วนหนึ่งของวิวัฒนาการมนุษย์”¹⁵ ดังเช่นผลงาน “Fountain” และ “L.H.O.O.Q.” ซึ่งสามารถออกเสียงได้หลากหลาย และมีความหมายแตกต่างกัน โดยผลงานชิ้นนี้เป็นการเขียนหนวดเคราลงไปบนใบหน้าของโมนาลิซา ซึ่งเป็นภาพที่มีชื่อเสียงโด่งดัง ซึ่งเป็นการประชดประชันเสียดสี และต่อต้านเกี่ยวกับความเชื่อในการสร้างงานศิลปะว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่ศิลปินสร้างสรรค์ออกมานั้นคือศิลปะ และศิลปะจำเป็นที่จะต้องแสดงอยู่ในหอศิลป์เท่านั้น หรือศิลปะคือความงามละเมียดละไม ซึ่งทำให้เกิดกระแสต่อต้าน และเกิดความโต้แย้งกันมากเกี่ยวกับความเป็นศิลปะ เขาได้รับการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างหนักในทางลบ ถึงความไม่เหมาะสมจากนักวิจารณ์ศิลปะ และกลุ่มศิลปินด้วยกันเอง จากสภาพเหตุการณ์ดังกล่าว จึงเป็นจุดหักเห หรือจุดเริ่มต้นของศิลปะสมัยใหม่ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาในวงการศิลปะจนมาถึงยุคปัจจุบัน (ภาพที่ 7)

4.9 John Heartfield

ครอบครัวของเขาทำงานเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 เขาจึงได้รับอิทธิพล หรือผลกระทบโดยตรงจากสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น และได้รับรู้ถึงปัญหาของกระบวนการยุติธรรมอันมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นรับใช้นักการเมือง ที่สนับสนุนความรุนแรงของลัทธิฟาสซิสต์ ที่เห็นแก่อำนาจโดยไม่นึกถึงความสงบสุขของประชาชน ดังนั้นผลงานของเขาจึงแสดงให้เห็นถึงความเลวร้ายของสังคมที่เต็มไปด้วยความรุนแรงที่แย่งชิงอำนาจ และความอภัยของกระบวนการ หรือระบบความยุติธรรม ดังคำกล่าวที่ว่า “ความยุติธรรมไม่มี ความสามัคคีไม่เกิด”¹⁶ เช่นเดียวกับผลงาน “The Executioner and Justice” ประกอบด้วยหุ่นของคนที่มีผ้าปิดหน้าคลุมหัว มือขวาดึงดาบปลายชี้ขึ้นข้างบนซึ่งเป็นสัญลักษณ์อำนาจของเทพเจ้า หรือแม่ทัพที่พร้อมจะสั่งห่านได้ตลอดเวลา มือซ้ายถือดาบข้าง และแขนมีลักษณะที่จะขาดออกจากกัน ซึ่งเป็นการประชดประชันเสียดสี และต่อต้านกระบวนการของความยุติธรรมที่มองไม่เห็นสิ่งไหนถูก หรือสิ่งไหนผิด คิดว่าตนเองมีอำนาจอยู่ในมือจะทำอะไรก็ได้ โดยไม่คำนึงถึงความทุกข์ร้อนของประชาชนเห็นแก่พวกพ้อง รับใช้กลุ่มผู้มีอำนาจหรือนายทุน นั้นแสดงให้เห็นถึงระบบของความยุติธรรมที่มีอยู่ แต่ใช้การไม่ได้อ่อนแอจนไม่สามารถที่จะต่อกรกับความอยุติธรรมได้ (ภาพที่ 8)

5 วิเคราะห์เปรียบเทียบ ผลงานศิลปินกับทฤษฎี

5.1 ทฤษฎีประสบการณ์นิยม กับผลงานศิลปิน

ศิลปินส่วนมาก พยายามที่จะถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของตน โดยมีเนื้อหาที่เกิดจากประสบการณ์ตรงของตนเองที่ได้สัมผัสถึงสภาพความเป็นจริงของสังคมในแต่ละยุคสมัย ในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อประจักษ์ประชนเสียสละสังคม และกระตุ้นให้ผู้คนได้เห็นถึงสภาพของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหา และตั้งมั่นอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง จากความจริงข้อนี้ มนุษย์มีความต้องการในด้านต่าง ๆ ที่เหมือนกัน แต่จะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว และก็จะพยายามทำทุกสิ่งเพื่อให้ตนเองอยู่รอดหรือมีชีวิตการเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของสังคมในยุคสมัย จึงสอดคล้องกับ ทฤษฎีประสบการณ์นิยม ของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ที่กล่าวไว้ว่า “สรรพสัตว์ซึ่งหมายถึงมนุษย์ด้วยนั้น อาศัยการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเพื่อความอยู่รอดของตนเอง เพราะทุก ๆ สิ่งย่อมต้องเผชิญหน้ากับปัญหาอยู่ตลอดเวลา จึงเกิดมีการฝึกฝนเปลี่ยนแปลงตนเอง โดยอาศัยประสบการณ์ที่สะสมเพื่อนำมาแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวัน”¹⁷

5.2 ทฤษฎีพฤติกรรมนิยมกับผลงานศิลปิน

ศิลปินพยายามที่จะแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมบางสิ่งที่เกิดจากสัญชาตญาณ และบางสิ่งเกิดจากประสบการณ์ เมื่อเกิดความต้องการ หรือมีแรงจูงใจ จึงทำให้มนุษย์เกิดพฤติกรรมทั้งในด้านบวก และด้านลบ เกิดการแก่งแย่งแข่งขัน จึงดิ้นรน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ อำนาจ เงินทอง ซึ่งก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม จากความไม่เท่าเทียมในเรื่องของความเป็นมนุษย์ โดยขาดซึ่งศีลธรรมอันดีงาม การเบียดเบียนซึ่งกันและกัน การเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มคนที่มีอำนาจเงินทอง อันก่อให้เกิดการแบ่งแยกชนชั้น เกิดความแตกแยกในสังคม ผู้คนไม่เคารพสิทธิของคนอื่น เกิดการขัดแย้งทางความคิด ไม่ยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างตามสภาพความเป็นจริงของยุคสมัย ดังทฤษฎีพฤติกรรมนิยมก็กล่าวไว้ว่า “พฤติกรรมจะเกิดขึ้น และเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม โดยมีสิ่งเร้า หรือแรงเสริม และประสบการณ์จะเป็นตัวกำหนด”¹⁸

5.3 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์กับผลงานศิลปิน

สังคมปัจจุบันผู้คนเห็นคุณค่าของรูปลักษณ์ภายนอกมากกว่าความจริงที่อยู่ภายในเช่นเดียวกับวัตถุสิ่งของ สิ่งไหนที่ถูกใจก็บอกว่าดี ถ้าไม่ถูกใจก็บอกว่าไม่ดี ตัดสินใจโดยขาดการใช้หลักเหตุ และผล จึงทำให้ศิลปินพยายามที่จะนำเสนอแง่มุมความเป็นจริงอีกด้านหนึ่งที่เป็น

ตัวตนของมนุษย์ โดยมีแนวทางวิธีคิดในการนำเสนอที่แตกต่างกันไป ตามสภาพความเป็นจริงของยุคสมัย จากความจริงข้อนี้ จึงสอดคล้องกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ ที่ว่า “มนุษย์ทั่วไปใช้ความรู้สึกมากกว่าเหตุผลในการดำรงชีวิตประจำวัน”¹⁹

6 สรุป

จากการศึกษาศิลปะที่แสดงให้เห็นถึงการประชันประชันเสียดสีสังคมพบว่า เป็นศิลปะได้รับอิทธิพลจากสภาพความเป็นจริงของสังคมที่ศิลปินได้สัมผัสด้วยตัวเอง ซึ่งศิลปินได้นำเอาความรู้สึกเหล่านั้นมานำเสนอ และถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก โดยผ่านผลงานศิลปะในรูปแบบต่าง ๆ อาทิเช่น ศิลปินกลุ่มดาดา (Dadaism) ซึ่งเป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานเพื่อต่อต้านสังคมที่เลวร้ายจอมปลอม และทำลายกฎเกณฑ์ความงามของศิลปะแบบเดิม ๆ พวกเขาสร้างสรรค์ผลงานที่แปลกใหม่ ไร้กฎเกณฑ์ มีอิสระไม่ต้องยึดติดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีวิธีคิด และการสร้างสรรค์ที่หลากหลาย รวมไปถึงเรื่องของความงาม หรือสุนทรียภาพผลงานก็ได้สร้างความหมายใหม่ขึ้นมา จากการแปลงสภาพของตัววัสดุเอง และผลงานของพวกเขาได้ส่งอิทธิพลต่อให้กับศิลปินกลุ่มอื่น ๆ จนมาถึงปัจจุบัน การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่ประชันประชันเสียดสีสังคม ก็เป็นอีกแนวคิดหนึ่ง ซึ่งได้ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ภาพเขียน (Painting) ประติมากรรม (Sculpture) ศิลปะการจัดวาง (Installation Art) วิดีโอ อาร์ต (Video Art) ศิลปะแนวความคิด (Conceptual Art) และอื่น ๆ ที่ผู้สร้างสรรค์ได้สอดแทรกเนื้อหาแนวความคิด สะท้อนให้เห็นถึงสภาพหรือเหตุความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม และปลุกจิตสำนึกเพื่อกระตุ้นเตือนให้ผู้คนได้ตระหนักถึงความดั่งาม ความถูกต้อง ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ และจำเป็นในสังคม

เว็บออส

- 1 นิต้าโพล, 26 สิงหาคม 2560, ปัญหาอาชญากรรมของสังคมไทยในปัจจุบัน ทำการสำรวจระหว่างวันที่ 23-24 สิงหาคม 2560 โดยสอบถามความคิดเห็นจากประชาชนทั่วประเทศรวมทั้งสิ้น จำนวน 1,250 หน่วยตัวอย่างโดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95.0 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ไม่เกิน 1.4.เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2561, เข้าถึงได้จาก: <http://nidapoll.nida.ac.th/index.php?op=polls-detail&id=556>.
- 2 ศาลอาญาคดีทุจริต และประพฤติมิชอบ, 24 เมษายน พ.ศ. 2560 เผยสถิติคดีทุจริต 10 แห่ง ปี พ.ศ 2560 ตัดสินเสร็จ 762 คดีจาก 1,178 คดี ขณะที่คดีฟ้องตำรวจเยอะสุดตามด้วย กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และส่วนปกครองท้องถิ่น, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2561. เข้าถึงได้จาก: <https://www.posttoday.Com/social/general/548794>.
- 3 สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2560.ระบุว่า ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยยังมีความรุนแรง โดยคนรวย 0.1% หรือ 65,000 คน จากประชากรทั้งหมด 65 ล้านคน มีเงินฝากเท่ากับ 49% ของเงินฝากทั้งหมด, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2561. เข้าถึงได้จาก : <https://www.bbc.com/thai/thailand-40317663>.
- 4 ประทุม อังกูรโรหิต, ปรัชญาปฏิบัตินิยม รากฐานปรัชญาการศึกษาในสังคมประชาธิปไตย, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2543, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2561. เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/site/chauatscience/prachya-prasbkarn-tam-naewkhid-khxng-cxhn-di-wxi-john-dewey-su-kar-cadkar-reiyn-ru-withyasastr>.
- 5 Charles Darwin, 2352-2425, accessed November 26, 2018, available from <https://sites.google.com/site/elearningevolution/evolution/ct-2/ct-2-2>.
- 6 เข้มพอน บุญมไชย์, จิตวิทยาทั่วไป, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว, เวียงจันทน์, 2550. 4-5.
- 7 วงแสงเดือน ประชาสุข, จิตวิทยาและการทดสอบ, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว, 2550. 4.
- 8 คำปอน แก้วปัญญา, จิตวิทยาการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว 2550. 2-3.
- 9 รวมสุภาษิต คำพึงเพย สำนวนไทย, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2561, เข้าถึงได้จาก <https://www.pinterest.com/pin/314689092704020805/>

- 10 แนวทางการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงตามแบบฉบับ ร 9 27 ต.ค. 2560, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2561, เข้าถึงได้จาก <https://spiceee.net/th/articles/27150>.
- 11 วงแสงเดือน ประชาสุข, จิตวิทยาและการทดสอบ, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว, 2550, 6-7.
- 12 The Guardian on Moholy Nagy, 2549, accessed September, 30, 2561, available from <https://www.theguardian.com/artanddesign/2006/mar/18/art.modernism>
- 13 Charles Spurgeon, 2 กุมภาพันธ์ 2560. accessed September, 30, 2561, available from <https://www.sumrej.com/18-quotes-to-help-you-find-your-happiness/>
- 14 Robert Longo, Holds His Ground, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <https://www.robertlongo.com/>.
- 15 เดนนิส ดัดตัน, ทฤษฎีความงามแบบดาร์วิน, 2 ตุลาคม 2551, ความงามทางศิลปะ, ดนตรี และสุนทรียภาพต่างๆ อาจไม่ใช่ผลของ"ความเป็นศิลปิน" แต่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นส่วนหนึ่งของวิวัฒนาการมนุษย์, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2561 เข้าถึงได้จาก <https://www.english-video.net/v/th/1008>.
- 16 กฎหมายอายุความ โดย หมัดเหล็ก, 7 พฤศจิกายน 2560. (หลักของความสงบสุข ในสังคมไทย ตามคำกล่าวที่ว่า ยุติธรรมไม่มีสามัคคีไม่เกิด), เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <https://pantip.com/topic/37062713>
- 17 ประทุม อังกูโรหิต, เรื่องเดิม.
- 18 เข้มพอน นูลมไชย์, เรื่องเดิม.
- 19 คำปอน แก้วปัญญา, จิตวิทยาการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว 2550, 4.

บรรณานุกรม

- คำปอน แก้วปัญญา, จิตวิทยาพัฒนาการ, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว 2550.
- นิด้าโพล. 26 สิงหาคม 2560. ปัญหาอาชญากรรมของสังคมไทยในปัจจุบัน, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2561. เข้าถึงได้จาก : <http://nidapoll.nida.ac.th/index.php?op=polls-detail&id=556>
- นวลตา วงศ์เจริญ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <https://thestandard.co/iamyou/>.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร. สู่สังคมไทยเสมอหน้า ขำแหละความมั่งคั่ง ดีแต่โครงสร้างอำนาจ สุวัณ

การปฏิรูป, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สำนักพิมพ์: มติชน, ส.นพ. 2557.

วงแสงเดือน ประชาสุข. จิตตะวิทยาและการทดสอบ, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
แห่งชาติลาว, 2543.

ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ. 24 เมษายนพ.ศ.2560. การจัดอันดับคดีทุจริตและ
ประพฤติมิชอบ, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2561. เข้าถึงได้จาก: [https://www.
posttoday.Com/social/general/548794](https://www.posttoday.Com/social/general/548794).

สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. พ.ศ.2557-2560. ปัญหาความเหลื่อม
ล้ำทางสังคม เปรียบเทียบทรัพย์สิน 50 มหาเศรษฐีในไทยกับ GDP, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่
24 มิถุนายน 2561. เข้าถึงได้จาก : <https://www.bbc.com/thai/thailand-40317663>.

สำนักงานศาลยุติธรรม. พ.ศ. 2559. รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร, เข้าถึง
ข้อมูลเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2561, เข้าถึงได้จาก : [https://www.coj.go.th/home/file/
Annual 2559](https://www.coj.go.th/home/file/Annual%202559).

Dan Gerbo Conceptual Art-Dan Gerbo, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2561, เข้า
ถึงได้จาก <https://www.dan-gerbo.com/english/>.

Heartfield Original Art Political Masterpiece. John Heartfield Original.
เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2561, เข้าถึงได้จาก [https://www.johnheartfield.
com/John-Heartfield-Exhibition/john-heartfield-art](https://www.johnheartfield.com/John-Heartfield-Exhibition/john-heartfield-art).

Making sense of Marcel Duchamp, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2561, เข้าถึงได้
จาก <http://www.understandingduchamp.com/>.

Michael Shaowanasai Portraits of aman in Habits, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 เมษายน
2561, เข้าถึงได้จาก <https://michaelshaowanasai.wordpress.com/>.

Nam June Paik, Electronic Superhighway, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2561, เข้า
ถึงได้จาก <https://americanart.si.edu/artwork/electronic-superhighway>.

Pink Man และความรุนแรงในสังคมไทย, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2561, เข้าถึงได้
จาก <https://www.google.co.th/search?q=Pink+Man>.

Robert Longo, Holds His Ground, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2561, เข้าถึงได้จาก
<https://www.robertlongo.com/>.

ภาพที่ 1

(ซ้าย) วสันต์ สิทธิเขตต์, ภาพฉากประชุมรัฐสภา.

ที่มา : นวลตา วงศ์เจริญ หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <https://thestandard.co/iamyou/>.

(ขวา) วสันต์ สิทธิเขตต์, ภาพเขื่อนนัมมิเมกะโปรเจก.

ที่มา : นวลตา วงศ์เจริญ หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <https://thestandard.co/iamyou/>.

ภาพที่ 2

(ซ้าย) มานิต ศรีวานิชภูมิ, Pink Man.

ที่มา : Pink Man และความรุนแรงในสังคมไทย, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2561, เข้าถึงได้จาก <https://www.google.co.th/search?q=Pink+Man>.

(ขวา) มานิต ศรีวานิชภูมิ, This Bloodless War, 1997.

ที่มา : Manit Sriwanichpoom Phenomena & Prophecies 18 July 2011, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2561, เข้าถึงได้จาก <http://tunyaarticle.blogspot.com/2011/09/art-pink-matter.html>.

ภาพที่ 3

(ชาย) ไมเคิล เซาวานาศัย, Portrait of a Man in Habits.

ที่มา : Michael Shaowanasai Portraits of aman in Habits, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2561, เข้าถึงได้จาก <https://michaelshaowanasai.wordpress.com/>.

(ขวา) ไมเคิล เซาวานาศัย, Miss Be'heavin2005.

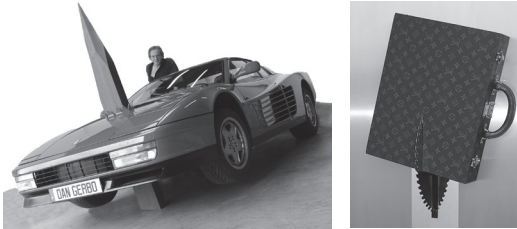
ที่มา : Michael Shaowanasai Portraits of aman in Habits, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2561, เข้าถึงได้จาก <https://michaelshaowanasai.wordpress.com/>.

ภาพที่ 4

Nam June Paik, Electronic Superhighway.

ที่มา : Nam June Paik, Electronic Superhighway, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <https://americanart.si.edu/artwork/electronic-superhighway>.

ภาพที่ 5

(ซ้าย) Dan Gerbo, Dan Gerbo Ferrari Testarossa.

ที่มา : Dan Gerbo Conceptual Art-Dan Gerbo, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <https://www.dan-gerbo.com/english/>.

(ขวา) Dan Gerbo, การขึ้นสูตรพลิกศพโบราณของ Louis Vuitton.

ที่มา : Dan Gerbo Conceptual Art-Dan Gerbo, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <https://www.dan-gerbo.com/english/>.

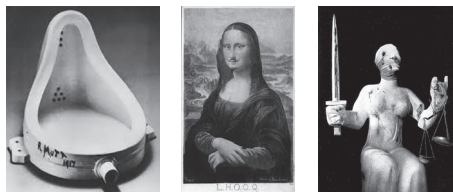
ภาพที่ 6

(ซ้าย) Robert Longo, Men In The Cities.

ที่มา : Robert Longo, Holds His Ground, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <https://www.robertlongo.com/>.

(ขวา) Robert Longo, Untitled (Ferguson Police).

ที่มา : Robert Longo, Holds His Ground, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <https://www.robertlongo.com/>.

ภาพที่ 7

(ซ้าย) Marcel Duchamp, Fountain.

ที่มา : Making sense of Marcel Duchamp, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <http://www.understandingduchamp.com/>.

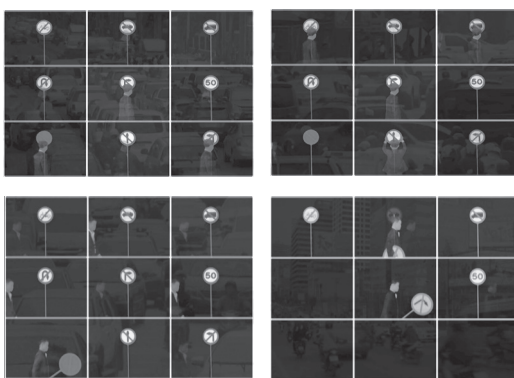
(กลาง) Marcel Duchamp, L.H.O.O.Q.

ที่มา : Making sense of Marcel Duchamp, เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <http://www.understandingduchamp.com/>.

ภาพที่ 8

(ขวา) John Heartfield, The Executioner and Justice.

ที่มา : Heartfield Original Art Political Masterpiece. John Heartfield Original. เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2561, เข้าถึงได้จาก <https://www.johnheartfield.com/John-Heartfield-Exhibition/john-heartfield-art>.

ภาพที่ 9

วิระลัก จันทิลาด, สัญลักษณ์แห่งการประชิดประชันเสียดสีสังคม,

เทคนิค วิดีโออาร์ต, ขนาด ผันแปรตามพื้นที่, เวลา 3 นาที, ปี พ.ศ. 2561.

ที่มา : ผู้วิจัย